

روزنه‌ای به مفاهیم ادیان در دایرةالمعارف‌ها

تفسیر «پیک» از کتاب مقدس

محمد جواد ادبی

اوزان و واحدهای اندازه‌گیری آنها، پول و زمان، باستان‌شناسی فلسطین (دوره پیش از تاریخ و مراحل اولیه)، باستان‌شناسی فلسطین (مرحله مربوط به کتاب مقدس و باستان‌شناسی خاورمیانه قدیم). نویسندگان این مقالات تلاش کرده‌اند به مباحث هرچه دقیق‌تر و جزئی‌تر بنگرند و از کلی‌گویی‌های مرسوم دوری کنند. مثلاً در بخش اول باستان‌شناسی فلسطین، بحث از دوران دیرینه سنگی و میان سنگی به عصر مفرغ و پس از آن کشیده شده و در مقالات بخش دوم تا تاریخ بنی‌اسرائیل و موقعیت خاص آن مقطع ادامه پیدا می‌کند. در بخش دوم مقالات، که به عهد عتیق اختصاص دارد، مقالاتی مورد بحث قرار گرفته‌اند که می‌توان نسبت به مقالات بخش‌های بعدی از آنان با وصف مقدماتی یاد کرد که موقعیت زبان‌ها در مواجهه با کتاب مقدس و بهره‌گیری زبان‌ها در ارتباط با آن، وقایع‌نگاری کتاب مقدس، متون قانونی (۱۲) به رسمیت شناخته شده در کتب مقدس، نسخ قدیمی کتاب مقدس، ادبیات کتاب مقدس، نقدگرایی شکلی پیرامون کتاب مقدس، همسایگان بنی‌اسرائیل (مصر، همسایگان شرق مدیترانه و...)، تاریخ بنی‌اسرائیل (در اسارت بابلی و پس از آن)، نهادهای اجتماعی و دینی بنی‌اسرائیل، الهیات عهد عتیق، دین بنی‌اسرائیل و مقدمه‌ای بر اسفار خمسه را دربرمی‌گیرند.

این بخش که نسبت به بخش نخست از شرح و بسط بیشتری برخوردار است برای مطالعه کلاسیک کتاب مقدس دارای سرفصل‌هایی است که توجه به آنها از ضرورت‌های مقدماتی ورود به آگاهی‌های دین‌پژوهانه پیرامون کتاب مقدس است اما شرح فصول مختلف از کتاب مقدس خود مجال می‌طلبد که در قسمت بعدی این شرح به آن عطف توجه شده است. از سفر پیدایش گرفته تا غزل غزل‌های سلیمان و تا نهایت به کتاب ملاکی تمام کتاب‌های به هم برآمده در کتاب مقدس در این قسمت مورد مذاقه قرار گرفته‌اند. هر بخش به یک کتاب اختصاص دارد و نویسندگان آن نیز متفاوتند و سعی شده از کسانی استفاده شود که در آن کتاب‌ها پژوهش‌های کارآمدی برخوردار بوده‌اند. در مقالات در مورد تاریخ نوشته شدن هر کتاب ماهیت مفاهیم درون آن، تفسیر تحت‌اللفظی و... مسائلی مطرح شده است.

پس از این بخش‌ها، توبت به عهد جدید می‌رسد که در بعضی موارد مثل زبان، نسخ اولیه، کتاب‌های معتبر و قانونی، وقایع‌نگاری، نقادی شکلی درباره آن و الهیات، با عهد قدیم مشترک است اما قسمت‌های بدیعی نظیر موقعیت یهود در جهان هلنیک، امپراتوری روم در قرن اول میلادی، دین یهود معاصر با آغاز مسیحیت، آموزه کلیسا در عهد جدید و چگونگی تشکیل آن، زندگی و تعالیم حضرت مسیح و دینداری غیرمسیحیان در مراحل اولیه مسیحیت جزء موارد قابل توجه آن است. در هر کدام از این قسمت‌ها نویسندگان تلاش دارند اطلاعات تخصصی را با آگاهی‌های عمومی مسیحیان چنان درآمیزند که هم برای متخصصان قابل استفاده باشد، هم برای عموم مؤمنان. همچنین مثل عهد قدیم، تمام قسمت‌های عهد جدید از آنجیل گرفته تا نامه‌ها و برنامه‌ها و تا مکاشفه مورد شرح قرار گرفته‌اند و از زوایای مختلفی به آنها پرداخته شده است. البته در هر کتاب با توجه به مقتضیات آن کتاب مباحث تغییر می‌کنند اما یک‌دستی متن و پیگیری محوری مشخص که آرثور. اس. پیک در مقدمه اولیه‌اش به آن اشاره می‌کند، در کل اثر قابل‌ردیابی است. وی می‌نویسد: "پژوهش حاضر بدون اصطلاحات فنی و با پذیرش کلی نتایج نقدگرایی کتاب مقدس، تفسیر، تاریخ و الهیات فراهم شده و قصدی برای عبادت یا موعظه نداشته است اما کوشیده تفسیری دقیق از متن را ارائه کند تا از مجرای آن بهره‌مندی عبادی و استعمال عملی با هم به‌وجود آید. معلمان کلیساها و مدارس عمومی، وعظ و سخنرانان در جوامع انسانی، پژوهشگران مسیحی و دانشجویان علوم دینی همه و همه مخاطبان ما در سراسر این کتاب و در هر جزء از آن هستند."

این پژوهش که حدود هفت سال طول کشید تا به سرانجام رسد دارای هیأت مشاورانی متشکل از پتر روحانی دکتر ای. جی. سلوین (۱۲) از وینچستر، پروفیسور ویلیام مانسون (۱۴) از کالج جدید ادینبورگ و پروفیسور تی. دبلیو. مانسون (۱۵) از

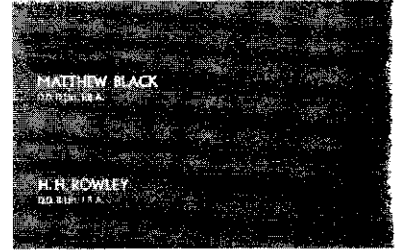
نزدیک به ۶۰ سال از نخستین انتشار تفسیر کتاب مقدس با عنوان "Peake's commentary on the Bible" می‌گذرد. اگرچه شرح‌های تک‌جلدی در آن زمان مورد توجه قرار نمی‌گرفته این شرح توانست به موفقیت چشمگیری دست یابد. آرثور. اس. پیک (۱) خود از متدیسیت‌های اولیه‌ای است که به‌عنوان یکی از محققان برجسته در این حوزه شناخته می‌شود.

او که یک محقق غیرکشیش و در حوزه تفسیر کتاب مقدس صاحب اطلاعاتی جامع و فراگیر است در این اثر کوشیده است به معیارها و موازین پژوهشی در سطح بسیار بالایی توجه کند و همین امر موجب تمایز این شرح از شرح‌های پیش از خود شده است. وی در این اثر سترگ و حجیم تک‌جلدی، از بسیاری از پژوهشگران این حوزه از جمله: جی. ای. کوک، ولر رابینسون، جیمز موفات، جی. ای. مولتن و گیلبرت مورای بهره گرفته است. شاید بتوان گفت این اثر برای دانشجویان به منزله یک کتابخانه بزرگ آن هم در حوزه‌های گوناگون پیرامون کتاب مقدس، می‌تواند یکجا و یگانه نقشی کارآمد اجرا کند. مقالات متعدد و گونه‌گون در ۱۱۲۶ صفحه همراه با جزئیات منابع، نمایه‌ها و نقشه‌ها، گستره وسیعی را فراهم می‌آورد تا در مورد کتاب مقدس از جوانب مختلف بتوان به آگاهی‌های جدیدی دست پیدا کرد.

در سال ۱۹۳۷ نسخه تجدیدنظر شده‌ای به همراه مکمل ویرایشی آن توسط ویراستار همکار در نسخه اصلی، ای. جی. گریو (۲)، در دانشگاه لنکستر منچستر دوباره به چاپ رسید. در سال ۱۹۵۲ بحثی جدی میان ناشران و محققان پیرامون آینده این پژوهش در انگلستان، درگرفت که به توافق کاملی در باب جایگزینی نسخه کهن با یک پژوهش کاملاً جدید منجر شد. اثر مذکور که تحت حمایت‌های انجمن عهد عتیق به چاپ رسید، نشان داد که این بازنگری و بازنویسی با توجه به پیشرفت‌های وسیع در باستان‌شناسی کتاب مقدس و نگاهی نو به الهیات آن، از اهمیت بالایی برخوردار است و در این میان کشفیات متنی کتاب مقدس مثل اسناد پاپیروسی شهر چستر و طول‌های کشف شده در ناحیه بحرالمیت کمک قابل‌توجهی کردند. شرح جدید براساس متن نسخه معیار، تجدیدنظر شد و حاصل پژوهش گروهی وسیع‌تر از محققان انگلیسی بود که تعداد آنها به ۶۲ نفر می‌رسید. از آن پس این نسخه، مبنای توبت‌های چاپ بعدی قرار گرفت.

در نسخه قبل، پژوهش براساس ویراستاری ای. اس. پیک و با همکاری ای. جی. گریو به ثمر نشسته بود اما در نسخه جدید ویراستار کلی، ماتیویلاکه (۳) مسؤلیت عهد جدید را نیز پذیرفت و پروفیسور ای. جی. رولی (۴) به عهد قدیم پرداخت. این شرح به‌واسطه خصوصیت بین‌المللی خود تاکنون تنها شرح به زبان انگلیسی است که مقبولیت عمومی پیدا کرده است. این شرح همچنین به زبان آلمانی ترجمه و توسط پروفیسور کورت الوند (۵) در دانشگاه مونستر ویراستاری شده، انتشارات تایلمن و همکاران در برلین نیز آن را منتشر کرده است.

مقالات در این اثر به‌صورت مقالات کلی در عهد قدیم و عهد جدید دسته‌بندی شده‌اند و کوشش شده تا با توجه به زمینه‌های سیاسی، اجتماعی و تاریخی، به نحوی کارآمد و قابل استفاده حتی برای عموم، ارائه شوند. دبلیو. اف. آلبرایت (۶) و دکتر کاتلین کنیون (۷) در این موارد همکاری‌های اساسی داشته‌اند. مقالاتی مانند "کتاب مقدس: معنا و مقصود آن" که در تفسیر قدیم بوده‌اند با مقاله‌ای نظیر "مرجیعت کتاب مقدس" که دکتر رامسی (۸) اسقف کانتربری آن را نگاشته جایگزین شده‌اند. همچنین کسانی چون پروفیسور نورمن پورتس (۹) از ادینبورگ نویسنده "الهیات عهد قدیم" و دکتر جان مارش (۱۰)، رئیس کالج مانسفیلد آکسفورد نویسنده مقاله "الهیات در عهد جدید" هستند. مقالات کلی این شرح عبارتند از: حجیت کتاب مقدس (۱۱)، کتاب مقدس به مثابه کتابی ادبی، نسخه‌های انگلیسی از کتاب مقدس، سیستم اندازه‌گیری

دانشگاه منچستر بود. تبارک نمایه نیز وظیفه بسیار دشواری بود که رو جورج فار (۱۶) آن را آغاز کرد و پروفیسور رولی به پایان برد. نقشه‌های ضمیمه تفسیر، توسط گروه نقشه‌کشی نلسون انجام شده که بر مبنای نقشه‌های اطلس کتاب مقدس ترسیم شده‌اند، اما در عین حال از وصف بازیابی و تجدیدنظر نیز فارغ نیستند.

"Bible": کتاب مقدس، متن دینی کلیسای مسیحیت است. واژه انگلیسی متداول آن از زبان یونانی و به واسطه زبان لاتین مطرح شده است. در زبان مبدا که یونانی است "biblia" در معنای ساده به "کتاب‌ها" اطلاق می‌شد و هنگام ترجمه این واژه به لاتین، به اسم مؤنث مفرد برگردانده شد. دو مجموعه کتاب، تمامی کتاب مقدس را دربر گرفته‌اند. بخشی از آنها عهد عتیق را تشکیل می‌دهند که به شکل نوشتارهای مقدس قانونی در کلیسای یهودی (۱۷) درآمده‌اند و پس از آن در کلیسای مسیحی نیز رسمیت یافته‌اند و بخشی عهد جدید را شامل می‌شوند که در کلیسای مسیحی به نوشتار درآمده و همراه با متن دینی اول مجموعه حجیت یافته‌اند.

کلیسای اولیه برای اسناد دادن به حجیت بالای هر دو بخش کتاب مقدس (خصوصاً مشکلات متفاوت میان اشکال عبری و یونانی بخش قانونی عهد عتیق) از زبان بهره گرفت. این کتاب‌ها به واسطه آباء اولیه کلیسا به منزله متونی مقدس، کتاب‌های دینی، نوشتارهای قدسی، صحایف الهی و نوشته‌شده از طریق الهام ربانی توصیف شده‌اند که در آن روح‌القدس (۱۸)، هم نویسندگان را در نوشتن این الهامات تشویق می‌کند و هم آذهنان آنها را به سمت آنچه باید به رشته تحریر درآورند رهنمون می‌شود. در نتیجه کتاب مقدس در همه بخش‌ها و حوزه‌های عالم مسیحیت به مثابه آنچه در تملک حجیتی الهی است به حرمت نهاده شد. در تاریخ گذشته کلیسا بیشتر پرسش‌هایی مورد بحث و گفت‌وگو قرار می‌گرفت که مربوط به کتاب مقدس بود و در اسلوب‌های گوناگون نظیر ادبی، نمادین یا رمزگونه صورت می‌پذیرفت تا در ارتباط میان حجیت کتاب مقدس و مرجعیت کلیسا (۱۹) به افاده حقیقت منجر شود. همچنین در دوران‌های جدید از همان طریق و با بهره‌گیری از اسناد قدیمی دیگر، پرسش‌هایی به واسطه رابطه بین وثاقت کتاب مقدس و تأثیر نقدگرایی تاریخی و ادبی از مجرای آن تحقیقات به وجود آمد که بر مواجهه با کتاب مقدس اثری مستقیم گذاشت.

با این حال این امر اشتباه می‌نماید که در اشاره به موقعیت برجسته کتاب مقدس در هر شکل از مسیحیت و در تمام فرقه‌های آن، مسیحیت را "دین کتاب" (۲۰) بدانیم. واقعیت مرکزی در مسیحیت نه کتاب، بلکه شخص عیسی مسیح است که به مثابه کلمه خدا توصیف شده است. به واسطه شخص عیسی مسیح که اقتدار خویش را در سایه یهودیت مطرح کرد و از عهد عتیق به منزله مهیا کننده طریق جدید خویش تعبیر کرد، کتاب‌های عهد عتیق در کلیسا از حجیت و رسمیت برخوردار شدند. در همین مسیر نیز کتاب‌های عهد جدید رسمیت یافتند، چراکه کلیسا می‌دید در آنها بر تصدیق پیامبری عیسی مسیح اذعان شده است این امر با مجموعه این کتاب‌ها مرتبط است زیرا شخصی که موجبات ایجاد آنها را فراهم کرده بسیار متفاوت است از مجموعه صاحب‌نظرانی که در اثبات اساس دین خویش کوشیده‌اند. در واقع هم در کلیسای یهودی و هم در کلیسای مسیحی، [حقیقت] دین پیش از ایجاد و تقدس کتاب‌ها قرار می‌گیرد و کتاب‌ها مسبوق به آن هستند، اما پرسش اساسی اینجاست که چه ارتباطی میان عهد عتیق و عهد جدید و نیز میان کلیسا و عیسی مسیح وجود دارد؟ در این میان هم باید به چگونگی فهم اساسی از کتاب مقدس توجه شود و هم به مرجعیت این کتاب در جهان امروز.

بسیار پیشتر از آنکه عهد عتیق پا به عرصه وجود گذارد (۲۱) و به منزله مجموعه‌ای از کتب مقدس بنا نهاده شود، اعتقاد بنی اسرائیل بر آن بود که خداوند از مجرای قدرت قانون و نفوذ پیامبری با آنها سخن گفته است. این مجموعه کتاب‌های مقدس بر اساس عقیده به وحی الهی بنیان نهاده نشده است بلکه از نتایج آن به شمار می‌رود. این باور بنی اسرائیل بود که خداوند آنان را از میان امت‌ها برگزیده، با فعل

حیرت‌انگیز نجات (۲۳) در مهاجرت از مصر رهایی بخشیده و به آنان از طریق موسی شریعت و میثاق (۲۴) را در کوه سینا اعطا کرده است. در سراسر تاریخ بنی اسرائیل، اینان با رجوع به گذشته و مرور حوادث آن، به تاریخ به منزله بستر ابلاغ آزمون شفقت یهوه و [صولت] تحکیم‌آمیز (۲۵) او در کنار خواست اخلاقی‌اش نگریسته‌اند، اما باید توجه داشت که همه وحی یکباره فرونیامد، بلکه با بهره‌گیری از وقایع لاحق و با مردانی که دلالت‌های یهوه را تفسیر می‌کردند و ماهیت و هدف این معانی را به مردم می‌شناساندند، پی در پی اعطا شد. یهوه از کارگزاران انسانی خود که حقایقش را ترسیم و بیان می‌کردند بهره گرفت و در جهت اعتقاد به تکلم (۲۶) با خود استفاده کرد.

ابزار نطق (۲۷) یهوه با بنی اسرائیل از مجرای شریعت و پیامبری بود. کلمه "توراه" (۲۸) که در نسخه‌های انگلیسی عهد عتیق به شریعت و قانون ترجمه شده است، به معنای "هدایت" (۲۹) و "تعلیم" (۳۰) است. استقامت‌های موسی در موارد خاص که کشمکش‌ها بالا می‌گرفت و همچنین سرمشق‌های کلی به دست آوردن نظام‌نامه اداره و رفتار در جهت جامعه به طور کامل به منزله "قانون یهوه" و "قانون موسی" شناخته شد. پس از ورود بنی اسرائیل به کنعان بر اساس موضوعات آیینی و اخلاقی، توراه به کاهنان داده شد. ایده پیکره واحد و مجموع یک جا برای تورات مدنظر ما نیست، با این حال احتمال این امر وجود ندارد که پس از موسی بر بنی اسرائیل زمانی گذشته باشد که نویسندگان توراه وجود نداشته باشند و در واقع این امر مضبوط است که موسی خود تنها، قوانین خداوند را بر الواح سنگی (۳۱) نگاشته است.

اصطلاح "یهوه" در ارتباط با فهم رسالت (۳۲) پیامبرانه معنای خاصی را افاده می‌کند. هم به پیغام یهوه که به پیامبر در رسید و به وسیله او اظهار شد، اطلاق می‌شود و هم به فاعلیت (۳۳) الهی که به موجب آن جهان خلق و پایا شد، معنی می‌شود. این اصطلاح همچنین درباره حوادث تاریخ که در تسخیر الهی است و ملت‌ها که در مواجهه با امکان رستگاری یا قضاوت او قرار می‌گیرند، نیز به کار می‌رود. این ارتباط میان وقایع و پیامبری در مفهوم عبری وحی یهوه امری بنیادین است. از سویی افعال او در تاریخ به وسیله پیامبران مورد تفسیر و تلوین قرار می‌گیرد و از سویی دیگر کلمات او به وسیله پیامبران که قدرت زیادی در تأثیر بر مراحل تاریخی دارند القا می‌شود. شاید کلمه یهوه به سوی خلأ او بازنگردد، اما آتشی مهلک است که پیش از آنکه مردمان موجب افروختگی آن شوند به کار می‌افتد. رویداد و پیغام، اغلب و همواره از یکدیگر جدایی‌ناپذیرند و این امر در شناخت موقعیت وحی و جایگاه یهوه در کتاب مقدس ما را یاری می‌کند...

پی‌نوشت‌ها:

- 1-Arthur. S. Peake
- 2-A. J. Greive
- 3-Matthew Black
- 4-H. H. Rowley
- 5-Kurt Aland
- 6-W. F. Albright
- 7-kathleen Kenyon
- 8-Ramsey
- 9-Norman Porteous
- 10-John Marsh
- 11-Authority of the Bible
- 12-Canon
- 13-E. G. Selwyn
- 14-William Manson
- 15-T. W. Manson
- 16-Rev. George Farr
- 17-Jewish Church

- 18-Holy Spirit
- 19-Authority of the church
- 20-Religion of Book
- 21-came into existence
- 22-Divine Revelation
- 23-Deliverance
- 24-law and covenant
- 25-imperious
- 26-speak
- 27-speech
- 28-Torah
- 29-direction
- 30-teaching
- 31-tables of stone
- 32-message
- 33-Divine Activity